

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสแห่งการพัฒนาเริ่มหลังไหลลงสู่ทุกอณูของสังคม ความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุ เริ่มทวีคูณขึ้นทุกขณะ สถานการณ์บ้านเมืองอยู่ในยุคของความคับขัน ผู้คนแข่งขัน คืบหน้าต่อสู้ แสวงหาเงินทอง อำนาจบารมี เพื่อความสุขส่วนตัว บ้างก็ดำเนินชีวิตในแต่ละเสี้ยววินาทีด้วยความอยู่รอด จึงทำให้บางครั้งลืมทำหน้าที่พลเมืองที่ดีในการโอบอุ้มสังคมและคนรอบข้างให้มีความสุขในการมีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งทุกคนอาจคุ้นเคยได้เป็นอย่างดีจากการสัมผัสกับข่าวสารข้อมูลในปัจจุบันที่กระจายอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นทางหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ที่เรียกว่า เครือข่ายทางสังคม (Social Network) หรือแม้กระทั่งการสัมผัสได้ด้วยตาเปล่า อย่างเช่น การทำลายทรัพย์สินสาธารณะของทางราชการ ที่จัดสร้างขึ้นด้วยเงินภาษีของประชาชน การทำลายเครื่องเล่นตามสนามเด็กเล่น ตู้โทรศัพท์สาธารณะที่ต้องชำระค่าน้ำมีมนุษย ัญญาณ ไฟจราจร หรือแม้กระทั่งห้องน้ำสาธารณะที่ชำรุดจนแทบไม่เหลือสภาพ เหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดสำนึกรับผิดชอบต่อทรัพย์สินสาธารณะแทบทั้งสิ้น คำถามคือเกิดอะไรขึ้นกับบ้านเมืองในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและทันสมัย ยุคที่บ้านเมืองพัฒนาทางด้านวัตถุ แต่ในทางตรงกันข้ามจิตใจของคนเรากลับไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าทัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแม้แต่น้อย ข้อเสนอจากสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 1 และ 2 (พ.ศ. 2552-2553) ประเด็นความสำนึกการเป็นพลเมือง เด็กและเยาวชนต้องการ โอกาสในการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้ผู้ใหญ่ส่งเสริมให้เกิดเวทีและพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับผู้ใหญ่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนค้นพบตนเอง เติบโตเป็นพลเมืองที่มีจิตอาสา (สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2553, 2553)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคมที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศว่า 1) สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปสู่ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น 2) ค่านิยมที่ดั่งามเสื่อมถอยและ

ประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่น มุ่งหารายได้เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง แข่งแย่งแข่งขัน เารัดเอาเปรียบกัน ขาดความสามัคคี และขาดการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม 3) สังคมไทยกำลังเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ระบุสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนด้านจริยธรรม คุณธรรม และความเป็นพลเมืองว่า จากข้อมูลการสำรวจต้นทุนชีวิตเด็ก และเยาวชนไทย (สุริยเดว ทรีปาตี, 2552) พบว่า เด็กและเยาวชนไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบำเพ็ญประโยชน์และการได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สะท้อนเรื่องจิตอาสาในการสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในอนาคตร่วม 20 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การสร้างสังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะ พึ่งตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549, หน้า 17) สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยที่มุ่งเน้นให้ทุกคน “เก่ง ดี และมีความสุข” ซึ่งอธิบายความได้ว่า “ดี” หมายถึง คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่งดงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำหรับ “เก่ง” หมายถึง คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา มีภาวะผู้นำ รู้จักควบคุมตนเอง เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5-6)

บริบทของความเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 สะท้อนให้เห็นว่า การปลูกฝังสำนักแห่งการเรียนรู้ของบุคคลในสังคม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกหน่วยงานองค์กร ให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนในเวลานี้ และเริ่มต้นให้ความสำคัญกับคำว่า “จิตสาธารณะ”

มากขึ้นตามลำดับ โดยมุ่งเน้นไปที่เด็กและเยาวชนด้วยการสร้างความตระหนักรู้ให้เกิดในจิตใจ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ มีจิตใจเสียสละ รู้จักการให้ และใส่ใจต่อการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคม รักและหวงแหนสมบัติของชาติ ของแผ่นดินมากยิ่งขึ้น ไม่เว้นแม้แต่นโยบายเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545 กำหนดขึ้นในช่วงแผนชาติฯ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งนโยบายเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นแนวทางหลัก ให้นำหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนำไปใช้ดำเนินการเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องและบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งมีสาระไม่แตกต่างจากฉบับที่ 4 คือ ยังคงเน้นการปลูกฝังเยาวชนให้ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ สำคัญในหน้าที่ มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม การได้รับการส่งเสริมสุขภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม ให้รู้จักช่วยเหลือ ปกป้องตนเองให้รอดพ้นจากอบายมุข การได้รับการพัฒนา ฟันฟู ปกป้อง พิทักษ์สิทธิ และการส่งเสริมมิตรภาพระหว่างเยาวชนในประเทศกับต่างประเทศตามนโยบายของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2555)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 กำหนดว่าการพัฒนาเด็กและเยาวชน ต้องกระทำตามแนวทาง ดังต่อไปนี้ (6) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ (7) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมตามสมควรแก่วัย และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) วางแผนนโยบาย เป้าหมาย กรอบการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลว่าต้องปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสังคมไทยในอนาคตและเป้าหมายตามแผนนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล โดยนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการส่งเสริมคนดีให้ปกครองบ้านเมือง มาเป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิดแรงบันดาลใจและเกิดพลังมุ่งมั่นร่วมกัน โดยมุ่งกลุ่มเป้าหมายไปที่เด็กและเยาวชน โดยมี การกำหนดเครื่องชี้วัดที่เป็นรูปธรรม โดยพัฒนากลไกที่ชี้วัดความเป็นคนดีของสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เรียกว่า “ภูมิจริยธรรม” ซึ่งเป็นมาตรฐานวัดความดีงามที่สังคมยอมรับ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายของคุณลักษณะคนดี 9 ประการ กล่าวคือ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดี รักการเรียนรู้ มีความรัก ผูกพันอย่างใกล้ชิดสมัครใจ เื่ออาทรห่วงใยกับบุคคล ในครอบครัว รักความเป็นไทยและวัฒนธรรมไทย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและสุขภาพจิตดี มีวิถีแบบประชาธิปไตย ไม่มั่วสุมอบายมุข ซึ่งมีการกำหนดตัวบ่งชี้ไว้อย่างชัดเจน เช่น การปฏิบัติตามหลักศาสนาของตน ปฏิบัติตามกฎหมาย ตรงต่อเวลา มีจิตสาธารณะ ใฝ่รู้ นำความรู้มาพัฒนาตนเองได้ เป็นอย่างดี เป็นต้น

ในส่วนของการทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประชุมหารือถึงผลการศึกษารายงานการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และไทย เพื่อให้เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างจิตสาธารณะตามนโยบายของนายจุนทร ลักษณวิศิษฏ์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปรับใช้ให้เหมาะสม โดยอาจต้องเพิ่มความเข้มข้น ในการเรียนการสอนวิชาสังคมให้มากขึ้น โดยมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนที่ทำให้วิชาสังคมศึกษาเป็นที่น่าสนใจ ผู้ปกครองรับรู้และส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสังคม รวมทั้งมีการเสนอว่าในอนาคตอาจมีการจัดทดสอบและให้คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น เพื่อให้มีผลต่อการพิจารณาศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น อาทิ ม.1 ม.4 เป็นต้น ซึ่งน่าจะเป็นวิธีที่ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจอยากเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

พฤติกรรมจิตสาธารณะ เป็นพฤติกรรมที่มุ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้มีจิตสาธารณะจะต้องเป็นผู้มีความรู้ในการที่จะพัฒนาสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น ผู้มีจิตสาธารณะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) เป็นผู้มีความรู้เรื่องจิตสาธารณะในสังคมไทย 2) เป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการระบุรายละเอียดของสาธารณประโยชน์ตามความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม 3) เป็นผู้ที่มีความรู้ในการพัฒนาสาธารณประโยชน์ 4) เป็นผู้ที่มีความสามารถพัฒนาสาธารณประโยชน์ 5) เป็นผู้มีความรู้และความสามารถประเมินผลกระทบจากการพัฒนาสาธารณประโยชน์ และเสนอแนวทางดำเนินการกับผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นถึงความพยายามของทุกฝ่ายที่จะร่วมกันเพาะบ่มจิตวิญญาณให้กับเด็กและเยาวชนผู้ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติต่อไป ได้ซึมซับและรับเอาวัฒนธรรมการให้ การเสียสละ การทำประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม ไปเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่ใช้ในปีการศึกษา 2553 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5) การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิดจิตสาธารณะ ได้เป็นอย่างดีนั้นต้องเริ่มมาจากครอบครัว ซึ่งนับเป็นแหล่งฝังเริ่มต้นที่สำคัญ ก่อนที่จะส่งต่อมายังสถานศึกษา เพื่อกล่อมเกลา เพื่อการก้าวต่ออย่างมั่นคง และดำรงชีวิตด้วยจิตวิญญาณ เป็นผู้ให้ที่งดงามในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม

ศูนย์กิจกรรมผู้นำเยาวชนบ้านเพชรบูรพา เป็นอีกหนึ่งองค์กรที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เกิดขึ้นได้ด้วยแรงบันดาลใจของเยาวชน บุคคล และกลุ่มคนที่รวมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อเยาวชนภายใต้พันธกิจของการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในด้านต่าง ๆ ให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี

ของชาติต่อไปในอนาคต ให้เป็นทุนทางสังคมที่มีค่า โดยอาศัยกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนา รวมถึงการสัมมนาแบบมีส่วนร่วม ในรูปแบบของค่ายเยาวชน รวม 5 ภารกิจ คือ 1) ด้านภาวะผู้นำ และการพัฒนาบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 3) ด้านต่อต้านยาเสพติด 4) ด้านอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5) ด้านกีฬาและนันทนาการ จากกระบวนการพัฒนา ทั้ง 5 ด้านดังกล่าว พบว่า ยังคงมีปัญหาด้านที่ควรเร่งปลูกฝังแก่เด็กและเยาวชนในภาวะปัจจุบัน นั้นคือ “จิตสาธารณะ” ปัญหาที่สะท้อนการขาดจิตสาธารณะของผู้นำเยาวชนเพชรบุรีในปัจจุบัน แสดงออกในหลายลักษณะ จนอาจเกิดผลกระทบที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การทำให้ส่วนรวมเดือดร้อนเสียหาย ลักษณะที่เป็นปัญหารองลงมา คือ การไม่ทำให้ส่วนรวมเดือดร้อนเสียหาย แต่ไม่ทำอะไร ที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ในปัจจุบันมีการใช้รูปแบบต่าง ๆ จำนวนมากที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในเชิงสร้างสรรค์เพื่อมุ่งมันไปสู่การเป็นผู้มีจิตสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากการฝึกอบรม จะเป็นการเติมเต็มความรู้ที่มีอยู่เดิม และเป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ให้กับผู้เข้ารับการอบรม ด้วยกระบวนการฝึกอบรมที่ใช้ อาจสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในส่วนของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (Attitude) ในการทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรม เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น กระบวนการฝึกอบรมเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ที่จะช่วยให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงที่เหมาะสม (ชูชัย สมितिไกร, 2551, หน้า 19; อภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์, 2551, หน้า 30; นิสรณ์ บำเพ็ญ, 2552, หน้า 15) ดังนั้น รูปแบบการจัดการ ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้นำเยาวชนเพชรบุรีเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่คาดว่าจะ สามารถกระตุ้นให้เยาวชนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะร่วม เป็นพลังสำคัญในการตอบแทนสังคมด้วยจิตสาธารณะอันเป็นกุศล

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเห็นควรวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีฯ ด้านจิตสาธารณะ เพื่อให้สถานศึกษา องค์กร หน่วยงานด้านการศึกษา ด้านการพัฒนาสังคม ผู้ทำงาน ภาคสังคมด้านเด็กและเยาวชน และผู้ที่สนใจ ได้รับแนวทางในการจัดรูปแบบ กระบวนการ เสริมสร้างจิตสาธารณะแก่เยาวชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีฯเสริมสร้างจิตสาธารณะ
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีฯ เสริมสร้างจิตสาธารณะ

คำถามของการวิจัย

1. หลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีพาเสริมสร้างจิตสาธารณะมีลักษณะอย่างไร
2. หลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีพาเสริมสร้างจิตสาธารณะมีประสิทธิภาพเพียงใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. สถานศึกษา องค์กร หน่วยงานด้านการศึกษา และด้านการพัฒนาสังคม ได้รับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่เยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม
2. ผู้ทำงานภาคสังคมด้านเด็กและเยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้แนวทางในการจัดรูปแบบกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะแก่เยาวชนอย่างยั่งยืน
3. เยาวชนที่ได้รับการพัฒนาจากหลักสูตรนี้ จะเป็นผู้นำที่ทำให้เยาวชนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีพาเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962, pp. 422-425) และ วิจัย วงศ์ใหญ่ (2543, หน้า 50) มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การเลือกเนื้อหาสาระ 4) การจัดเนื้อหาสาระ 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) การประเมินผล นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ และการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านจิตสาธารณะ รูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีกรอบความคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1-1

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ โดยศึกษาจากนโยบายของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมจิตสาธารณะ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ และการพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านจิตสาธารณะ รวมทั้งศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba, 1962, pp. 422-425) และ วิชัย วงศ์ใหญ่ (2543, หน้า 50) มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การเลือกเนื้อหาสาระ 4) การจัดเนื้อหาสาระ 5) การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) การประเมินผล นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังศึกษารูปแบบการฝึกอบรมในลักษณะต่าง ๆ ด้วย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เป็นประธาน รองประธานหรือกรรมการนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี (สพม.18 จังหวัดชลบุรี) จำนวน 31 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 โรงเรียน และเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ที่เป็นประธาน รองประธาน หรือกรรมการบริหารสภาเด็กและเยาวชน องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 56 ตำบล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธาน รองประธานหรือกรรมการนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี (สพม.18 จังหวัดชลบุรี) ที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือกโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี (สพม.18 จังหวัดชลบุรี) จำนวน 6 คน จาก 3 โรงเรียน ประธาน รองประธานหรือกรรมการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือกโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 1 คน จาก 1 โรงเรียน และประธาน รองประธาน หรือกรรมการบริหารสภาเด็กและเยาวชน องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 23 คน จาก 4 ตำบล ที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือกโดยศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 29 จังหวัดปราจีนบุรี ให้เข้าร่วมโครงการของศูนย์กิจกรรมผู้นำเยาวชนเพชรบุรีจังหวัดชลบุรี รวมทั้งหมด 30 คน

3. ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบูรพาเสริมสร้างจิตสาธารณะ มีการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การสร้างหลักสูตร
3. การทดลองใช้หลักสูตรเพื่อหาประสิทธิภาพ
4. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบูรพาเสริมสร้างจิตสาธารณะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จิตสาธารณะ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมในการบำเพ็ญประโยชน์ หรือแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมด้วยจิตใจที่มุ่งมั่น อดทน เสียสละ มีความคิดริเริ่ม ด้วยความสุขอย่างแท้จริง
2. ผู้นำเยาวชนเพชรบูรพา หมายถึง เยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า ที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดให้เข้าร่วม โครงการของศูนย์กิจกรรม ผู้นำเยาวชนเพชรบูรพา จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน
3. หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพชรบูรพาเสริมสร้างจิตสาธารณะ หมายถึง หลักสูตรที่ใช้พัฒนาผู้นำเยาวชนเพชรบูรพาด้านจิตสาธารณะใน 3 ด้าน คือ
  - 3.1. ด้านความรู้ หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับจิตสาธารณะ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การทำงานเชิงระบบในลักษณะเป็นนักเรียนนักวิจัย
  - 3.2. ด้านทักษะ หมายถึง มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านจิตสาธารณะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 3.3. ด้านบุคลิกลักษณะ หมายถึง มีความสามารถทำงานเป็นทีม มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบ อดทน เสียสละ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ประสิทธิภาพของหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการตามหลักสูตรสามารถทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ และบุคลิกภาพด้านจิตสาธารณะของ “ผู้นำเยาวชนเพชรบูรพา” พิจารณาจากผลการประเมิน ระยะที่ 1 ระหว่างการอบรมเชิงปฏิบัติการ จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจิตสาธารณะ (Pre-test) การนำเสนอโครงการ การจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ระยะที่ 2 ระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมด้านจิตสาธารณะในพื้นที่ จากการสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงานด้านจิตสาธารณะของเยาวชนในพื้นที่ ความสามารถในการทำโครงการด้านจิตสาธารณะ ระยะที่ 3 สรุปผลการดำเนินโครงการจากความสำเร็จของหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องจิตสาธารณะ (Post-test) โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องจิตสาธารณะก่อนและหลัง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากการติดตามความสำเร็จของหลักสูตร ผู้ใช้หลักสูตร มีความพึงพอใจเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University